



Liikenne- ja viestintäministeriö

Lausuntopyyntö VN/15033/2019

Luonnos liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelmaksi; sisäministeriön lausunto

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa luonnoksesta liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelmaksi. Lausuntonaan sisäministeriö toteaa seuraavaa.

Yleiset huomiot

Sisäministeriön näkemyksen mukaan suunnitelmassa on laajasti arvioitu liikenteen automaatioon vaikuttavia asioita, liikennemuotokohtaisia tavoitteita ja keskeisiä toimenpiteitä. Automaatio perustuu pitkälti digitaaliseen infrastruktuuriin, ajoneuvojen teknisiin järjestelmiin ja tiedonjakoon.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan liikenteen automaatio edellyttää kyberturvallisuudesta ja tietosuojasta huolehtimisesta. Tämä saattaa olla turvallisuudessa haastavaa, sillä verkottumisella voi olla suoria turvallisuutta heikentäviä seurauksia esimerkiksi kyberturvallisuusloukkausten kautta. Kyberturvallisuus on varmistettava kaikessa automaatiossa. Automaation tason noustessa kyberturvallisuuden hallinnan ja riskienhallinnan merkitys kasvaa.

Yksityiskohtaiset huomiot

Suunnitelman sivulla 70 todetaan, että automaattisen ajojärjestelmän mahdollisesti tekemien virheiden osalta jo tuottamusperusteisen vahingonkorvausvastuun kohdistaminen on hankalaa, joten vielä hankalampaa on sen osoittaminen, että joku henkilö olisi syyllistynyt johonkin rikokseen.

Vaikka pakottava automaatio tulee ehkäisemään tahallisia kuljettajan rikoksia, ei kuitenkaan voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että automaattisten järjestelmien kehittämisessä ja hyödyntämisessä syyllistytään niin karkeisiin virheisiin kuin jopa tahallisuuteen. Nämä virheet voivat aiheuttaa liikenteessä ihmishenkien menetyksiä, jolloin rikosvastuu tulee selvittäväksi.

Esitutkintaviranomaisilla kuten poliisilla tulee olla keinot toteuttaa esitutkintalain (805/2011) velvoitteet esitutkinnan suorittamisesta. Esitutkintalain 1 luvun 2 §:n mukaan esitutkinnassa muun muassa selvitetään asian laadun edel-

lyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan tulee huolehtia siitä, että esitutkintaviranomaisilla ja onnettomuustutkintaa tekevillä on mahdollisuus tehdä rikosten esitutkintaa ja onnettomuustutkintaa myös liikenteen automaation kehityksessä.

Sivulla 102 todetaan seuraavaa:

”Merenkulussa on kolme oikeudellista vastuu-alaa (liability): rikosoikeudellinen, sopimusoikeudellinen ja tuotevastuu, joka on edellisten välimaastossa. Tuotevastuun osalta tuottajat vastaavat vahingoista, jotka niiden tuotteet aiheuttavat sopimusten ulkopuolella. Rikosoikeuden osalta vaihtoehdot ovat 1) ankara vastuu aiheuttamisestaan vahingoista, 2) välillinen vastuu toisten aiheuttamista vahingoista ja 3) huolimattomuudesta aiheutuneesta vahingosta.”

Sisäministeriö toteaa, ettei rikosoikeudellinen vastuu voi olla niin sanottua ankaraa vastuuta. Sisäministeriö esittää, että tässä kohtaa ”Rikosoikeuden” tilalla käytettäisiin sanaa ”Siviilioikeudellinen”. Merenkulun vastuut jaettaisiin rikosoikeudelliseen vastuuseen, siviilioikeudelliseen vastuuseen ja tuotevastuuseen. Näiden lisäksi on myös niin sanotut hallinnolliset maksuseuraamukset, jotka jäävät välimaastoon, eli ne eivät ole rikosoikeudellista vastuuta, vaikka niihin sovelletaan niin sanottua ankaraa vastuuta (muun muassa hallinnollinen öljypäästömaksu ja hallinnollinen rikkipäästömaksu).

Lisäksi sivun 102 lopussa todetaan: ”Siksi on suositeltu, että autonomisten laivojen rekisteröidyille omistajille säädettäisiin yleinen ankara vastuu kaikista omistamiensa autonomisten laivojen aiheuttamista vahingoista.”

Sisäministeriö esittää, että MASS (Maritime Autonomous Surface Ships) – liikenteessä tulisi soveltaa aina aluksen omistajan niin sanottua ankaraa vastuuta vahingoissa, johon vastuuseen aluksen omistajat voivat varautua niin sanotuilla P&I vastuuvakuutuksilla, joita jo yleisesti merenkulussa käytetään alusten pakollisina vakuutuksina.

Muuta

Sisäministeriö pitää välttämättömänä, että pelastustoimen toimijat pidetään tietoisina suunnitelluista liikenteen automaatioon liittyvistä toimenpiteistä, jotta pelastustoimen näkökulma tulee huomioiduksi jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Erikoissuunnittelija

Aino Tuovinen

Lausunto

SM21563

00.02.04

12.01.2021

SMDno-2020-2710

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 12.01.2021 klo 22:09. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Tiedoksi

Ministeri Ohisalo
Valtiosihteeri Parviainen
Ministerin erityisavustajat
SM/PEO
SM/PO
SM/RO